

**აგრო ზარალების შეფასების მეთოდოლოგიის
სრულყოფის საკითხები**

DOI:10.36962/ECS105/3-4/2023-134

აკაკი ნიკოლაიშვილი

სს „სადაზღვევო კომპანია ალდაგი“-ის

აგრო სადაზღვევო შემთხვევების

რეგულირების მენეჯერი.

სტუ - ს დოქტორანტი

Nikolaishviliakaki8@gmail.com

არჩილ ცერცვაძე,

პროფესორი

atsertsvadze@yahoo.com

რეზიუმე

დაზღვევა წარმოადგენს რისკის მართვის ფინანსურ ინსტრუმენტს, რომელიც გულისხმობს რისკის მთლიანად ან ნაწილობრივ გადაცემას სადაზღვევო ორგანიზაციაზე.

აგროდაზღვევა წარმოადგენს დაზღვევის სპეციალიზებულ და კომპლექსურ ჯგუფს, რომელიც მოიცავს მოსავლის, პირუტყვის, აკვაკულტურებისა და სათბურების დაზღვევას. აგროდაზღვევის წარმოშობას ხელი შეუწყო არახელსაყრელი კლიმატური პირობების მიერ სასოფლო - სამეურნეო საქმიანობის შეფერხებამ.

აგროდაზღვევის ძირითადი მიზანია დაიცვას ფერმერები და მოახდინოს მათი შემოსავლის სტაბილიზაცია, ისე რომ მათი აქტივობები შეუწყვეტლად გრძელდებოდეს წლების განმავლობაში.

სოფლის მეურნეობაში მოსავლის დაზღვევას დიდი მნიშვნელობა ენიჭება. ამდენად აგროდაზღვევის პროგრამის განხორციელება ფერმერისათვის ძალზედ აქტუალური და სასიცოცხლოდ მნიშვნელოვანია. სწორად წარმართული სოფლის მეურნეობის სფეროს რეფორმა და აგროდაზღვევის განვითარება ხელს შეუწყობს ეკონომიკურ ზრდას და ქვეყნის განვითარებას, მოსახლეობის კეთილდღეობას.

აგროდაზღვევის სახელმწიფო პროგრამით ფერმერს შეუძლია დაზღვიოს მოსავალი შემდეგ ბუნებრივ მოვლენებზე: სეტყვა, ქარიშხალი, წყალდიდობა და საშემოდგომო ყინვა მხოლოდ ციტრუსზე.

საკვანძო სიტყვები: დაზღვევა, ფერმერი, ზიანი, შეფასება, ექსპერტი, სოფლის მეურნეობა.

ძირითადი ტექსტი

აგროდაზღვევის პროგრამაში მთავარ როლს ასრულებს ზიანის შეფასება, რომელიც თავისი სპეციფიკიდან გამომდინარე ძალზედ თავისებურია.

ზიანის შეფასება წარმოებს სადაზღვევო რისკებით დაზიანებული მცენარის დაზღვევის პირობების შესაბამისი დანაკარგის დადგენის პროცენტული მაჩვენებლების, საბოლოო რეალური პროდუქციის და მოსალოდნელი რეალური პროდუქციის განსაზღვრის გზით, ამ პროცესს ახორციელებს აგრო ექსპერტი.

ზიანის შემფასებელი აფასებს დაზღვეული რისკის მიერ გამოწვეული დაზიანებების შედეგად მცენარის ვეგეტატიური და გენერაციული ნაწილების, ნაყოფების მდგომარეობის გადახრას სტანდარტული/საწყისი მდგომარეობიდან. შეფასება ხდება მხოლოდ **რაოდენობრივი** და არა ხარისხობრივი დანაკარგების პროცენტული მაჩვენებლის დადგენის მიზნით. ზიანის პროცენტის დადგენის მიზანია განისაზღვროს თუ რამდენი პროცენტით მოხდა/მოხდება დაზღვეული რისკის ხდომილებით მანამდე არსებული მოსავლის/მცენარეების შემცირება, იმასთან შედარებით რაც იყო რისკის დადგომამდე.

ზიანის შეფასებისას გათვალისწინებული უნდა იყოს ისეთი

აუცილებელი ფაქტორები, როგორიცაა: კულტურის ტიპი; მცენარის განვითარების ფაზა; დამაზიანებელი მოვლენა/ინტენსივობა; უკვე არსებული ზიანი; უშუალოდ დაზღვეული რისკის ხდომილებით განადგურებული მცენარეების/ნაყოფების/კვირტების/ყვავილების/ნასკვების/ფოთლების/ვეგეტაციური ნაწილების რაოდენობა და ნაწილობრივ დაზიანებული მცენარეების/ნაყოფების რაოდენობა; დაუზღვეველი რისკის ხდომილებით განადგურებული მცენარეების/ნაყოფების/კვირტების/ყვავილების/ნასკვების/ფოთლების/ვეგეტაციური ნაწილების რაოდენობა და ნაწილობრივ დაზიანებული მცენარეების/ნაყოფების რაოდენობა.

საქართველოს მთავრობის დადგენილებაში „აგროდაზღვევის პროგრამის დამტკიცების შესახებ“, (თბილისი, 2018 წ. დანართი #6) მოცემულია საზამთროს, თხილის, ვაშლის, ვაზის, ხორბლის, კარტოფილის კულტურების მოსავლის დანაკარგის შეფასების მეთოდოლოგია.

პრაქტიკულმა კვლევებმა აჩვენა, რომ ძალზედ ბევრია სამუშაო ზიანის რეგულირების სრულყოფის მიზნით. მაგალითად ვაზის ზიანის შეფასება ადრეულ ფაზებში, კერძოდ 5 - 7 ფოთლის ფაზიდან ყვავილობის ფაზის დასრულებამდე. ეს მონაკვეთი საერთოდ არ გვაქვს მოცემულ გაიდლაინში. არადა მეტად აქტუალური ფაზებია, ხშირად ზუსტად ამ ფაზებში მოდის სეტყვა და ქარიშხალი.

საქართველო აგრარული ქვეყანაა და სოფლის - მეურენობის თითქმის ყველა პროდუქტს აწარმოებს ქართველი ფერმერი. ხახვის კულტურის წარმოება უფრო და უფრო იზრდება, ბუნებრივი სტიქიისგან ხშირად ზიანდება და სამწუხაროდ დიდ ფინანსურ დანაკარგს აძლევს ფერმერს. აუცილებელია ამ კულტურის ზიანის შეფასების გაიდლაინის შექმნა, რაც თავისთავად ხელს შეუწყობს ზიანის დარეგულირების პროცესს და აამაღლებს ზიანის შეფასების ხარისხს.

ასევე კვლევებმა აჩვენა, რომ საჭიროა ჭარხლის, სტაფილოს, პომიდვრის მოსავლის ზიანის შეფასების მეთოდის შემუშავება, რადგან ძირითადად ღია გრუნტში ხდება ამ კულტურების

წარმოება და სამწუხაროდ ბუნებრივი სტიქიური მოვლენები საგრძნობლად აზიანებს.

გვინდა აღვნიშნოთ, რომ სიმინდის კულტურა საქართველოს ყველა რეგიონში მოყავთ და შესაბამისადაც ბუნებრივი სტიქია სეტყვა, ქარიშხალი და წყალდიდობა საკმაოდ აზიანებს და ანადგურებს. აუცილებელია ამ კულტურის ზიანის შეფასების მეთოდოლოგიის შემუშავება, რაც საგრძნობლად გაამარტივებს და გამჭვირვალეს გახდის ზიანის დარეგულირების პროცესს.

ასევე საჭიროა შემუშავდეს კენკროვანი კულტურების ჟოლოს, მაყვლის, მოცვის ზიანის შეფასების მეთოდოლოგია, რადგანაც ბოლო წლებში ინტენსიურად მიმდინარეობს ამ კულტურების წარმოება საქართველოს სხვადასხვა რეგიონში.

გვინდა ავღნიშნოთ, რომ მოცემულ გაიდლაინში (**„აგროდაზღვევის პროგრამის დამტკიცების შესახებ“**, (თბილისი, 2018 წ. დანართი N6) საზამთროს ზიანის შეფასების მეთოდოლოგია მოითხოვს გადახედვას და სრულყოფას. ასევე ვაშლის ზიანის შეფასების მეთოდოლოგიაც საჭიროებს სრულყოფას.

დასკვნა

როგორც კვლევებიდან ჩანს, საკმაოდ დიდი მუშაობაა საჭირო აგრო ზარალების დარეგულირების მიზნით. ზარალის შეფასების მეთოდოლოგიის სრულყოფისთვის აუცილებელია პრაქტიკული კვლევების ჩატარება და აგრო ექსპერტთა სერთიფიცირება.

ამრიგად აგროდაზღვევის პროგრამაში ზიანის შეფასების მეთოდოლოგიის სრულყოფა ფერმერისათვის სასიცოცხლოდ მნიშვნელოვანია. სწორად წარმართული აგრო ზარალების შეფასების სპეციფიკა, სოფლის მეურნეობის სფეროს და აგროდაზღვევის განვითარებას შეუწყობს ხელს.

განხორციელებული კვლევის შედეგად მიზანშეწონილად მიგვაჩნია შემდეგი რეკომენდაციების გათვალისწინება:

- საქართველოში აგროდაზღვევის განვითარებისათვის საჭიროა მსოფლიო გამოცდილების გაზიარება ადგილობრივი სპეციფიკის გათვალისწინებით;

- აგროდაზღვევის განვითარებისათვის საჭიროა ფერმერთა მეტი ინფორმირებულობა და მათი ცნობიერების ამაღლება;
- საჭიროა აგროდაზღვევის სახელმწიფო პროგრამის სრულყოფა რისკის სწორად შეფასების, სადაზღვევო პრემიის ადეკვატურად განსაზღვრის და ფერმერთა ფინანსური ზარალის სრულფასოვნად ანაზღაურებისათვის;
- მნიშვნელოვანია ზარალების შეფასების მეთოდოლოგიის შექმნა და სრულყოფა სხვადასხვა კულტურებისათვის;
- აუცილებელია აგროდაზღვევის სფეროში სერტიფიცირებული სპეციალისტების მომზადება.

გამოყენებული ლიტერატურა:

1. კოლუაშვილი პ. „საქართველოს სოფლის მეურნეობის განვითარების პროგნოზი“ (თანაავტორი ო. ქეშელაშვილი), „საარი“, თბილისი, 2017 წ.
2. კოლუაშვილი პ., თეთრაძე გ. „აგრარული რისკები, აგროდაზღვევისა და აგრო დაკრედიტების პრობლემები“, ჟურნალი „ეკონომიკა“, № 1, თბილისი, 2017 წ.
3. ცერცვაძე ა., ხანთაძე გ., ვეკუა დ. „სადაზღვევო საქმე“, თბილისი გამომცემლობა „დანი“, 2015 წ.
4. საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს 2021 წლის ანგარიში, თბილისი, 2021 წ.
5. საქართველოს მთვარობის N 236 დადგენილება „აგროდაზღვევის პროგრამის დამტკიცების შესახებ“, თბილისი, 2020 წ.
6. R.E.J. Roberts “Insurance of crops in developing countries.” FAO AGRICULTURAL SERVICES BULLETIN 159 2005
7. Ramiro Iturrioz “Agricultural Insurance” PRIMER SERIES ON INSURANCE ISSUE 12, NOVEMBER 2009
8. www.rda.gov.ge
9. www.insurance.gov.ge
10. www.worldbank.org

REFERENCES:

1. Koghuashvili P. “Georgian Agriculture Development Forecast” (co-author O. Keshelashvili), “Saari”, Tbilisi, 2017.
2. Koghuashvili P., Tetradze G. “Agrarian risks, problems of agricultural insurance and agricultural lending”, “Economics” magazine, No. 1, Tbilisi, 2017.
3. Tsertsvadze A., Khantadze G., Vekua D. “Insurance Case”, Tbilisi Publishing House “Dani”, 2015.
4. 2021 report of the Ministry of Environment Protection and Agriculture of Georgia, Tbilisi, 2021.
5. Resolution No. 236 of the Government of Georgia “On approval of the agricultural insurance program”, Tbilisi, 2020.
6. R.E.J. Roberts “Insurance of crops in developing countries.” FAO AGRICULTURAL SERVICES BULLETIN 159 2005
7. Ramiro Iturrioz “Agricultural Insurance” PRIMER SERIES ON INSURANCE ISSUE 12, NOVEMBER 2009
8. www.rda.gov.ge
9. www.insurance.gov.ge
10. www.worldbank.org

ISSUES OF IMPROVING THE METHODOLOGY OF AGRICULTURAL DAMAGE ASSESSMENT

Nikolaishvili Akaki

JSC "Insurance Company Aldagi"

Manager of regulation of agricultural insurance cases,

Doctoral student of GTU

Nikolaishviliakaki8@gmail.com

Archil Tsertsvadze

Professor

atsertsvadze@yahoo.com

RESUME

The main role in the agricultural insurance program is damage assessment, which is very peculiar due to its specificity.

Damage assessment is carried out by determining the percentages of loss, final real production and expected real production according to the insurance conditions of the plant damaged by insurance risks, this process is carried out by an agro expert.

The damage assessor evaluates the deviation of the condition of the vegetative and generative parts of the plant, fruits from the standard/initial condition as a result of injuries caused by the insured risk. The assessment is done only to determine the percentage of quantitative and not qualitative losses. The purpose of determining the percentage of damage is to determine by how much the percentage of the crop/plants that existed before the occurrence of the insured risk occurred/will occur, compared to what it was before the occurrence of the risk.

Perfection of damage assessment methodology in the agricultural insurance program is vital for the farmer. The specifics of properly conducted agro loss assessment will contribute to the development of agriculture and agro-insurance.

As the research shows, a lot of work is needed to regulate agricultural losses. In order to perfect the methodology of damage assessment, it is necessary to conduct practical studies and to certify agricultural experts. Furthermore, it is necessary to share the world experience for the development of agro-insurance, taking into account the local specifics;

Moreover, the perfection of the necessary agricultural insurance state program for correct assessment of risks, adequate determination of insurance premium and full compensation of financial losses of farmers are necessary; It is quite important to create and to improve damage assessment methods for different cultures individually.

Keywords: Insurance, farmer, damage, appraisal, expert, agriculture.